

Delprov A – Exempel på bedömningsunderlag

- Bedömningsmatris – svenska 3
- Bedömningsmatris – svenska som andraspråk 3
- Kommentarer till bedömningsmatriserna
- Exempel på bedömda elevlösningar uppgift 3

Bedömningsmatris delprov A – svenska 3

Aspekter	F	E	C	A		
Innehåll och källhantering		<p>Textens innehåll är till viss del anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Texten presenterar en frågeställning som motsvarar den som ges i uppgiften. – Texten innehåller en rimlig beskrivning. Beskrivningen är en med viss säkerhet utförd sammanfattning av flera relevanta källor från texthäftet. – Texten innehåller slutsatser/ en jämförelse som delvis bygger på textreferaten. – Texten utmärks delvis av objektiv saklighet. – Eleven tillämpar regler för citat- och referatteknik. 	<p>Textens innehåll är anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beskrivningen har tydligt fokus på frågeställningen. – Slutsatserna/jämförelsen presenteras i ett utvecklat resonemang som i huvudsak bygger på textreferaten. – Texten utmärks i huvudsak av objektiv saklighet. – Citat- och referattekniken fungerar i huvudsak väl med t.ex. referatmarkörer. 	<p>Textens innehåll är väl anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beskrivningen är en skickligt utförd sammanfattning av flera relevanta källor från texthäftet. – Resonemanget är väl utvecklat och nyanserat samt bygger tydligt i huvudsak på textreferaten. – Texten utmärks av objektiv saklighet. – Citat- och referattekniken är väl fungerande. 		
Disposition och sammanhang		<p>Texten har en urskiljbar disposition och är sammanhängande. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stoffet är på ett rimligt och urskiljbart sätt organiserat i inledning, huvudtext och avslutning. – Texten är på ett rimligt sätt indelad i stycken. – Textbindningen är fungerande. 	<p>Texten är väldisponerad och sammanhängande. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Texten har en lämplig organisation av stoffet utifrån uppgiftens syfte. – Styckeindelningen är korrekt markerad. – Textbindningen är väl fungerande. – Inledningen och avslutningen fyller sina respektive funktioner. – Det råder balans mellan olika delar. 			
Språk och stil		<p>Textens språk och stil är till viss del anpassade till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta innebär följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Språket följer i huvudsak skriftspråkets normer för språkriktighet. Språket är varierat och innehåller goda formuleringar. – Stilen är till viss del anpassad till den vetenskapliga texttypen. 	<p>Textens språk och stil är anpassade till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta innebär följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Språket är klart och bär upp elevens resonemang. – Stilen är anpassad till den vetenskapliga texttypen. 	<p>Textens språk och stil är väl anpassade till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta innebär följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Språket är välformulerat med precision i ordval och uttrycksformer. – Stilen är väl anpassad till den vetenskapliga texttypen. 		
Helhetsbedömning		<p>Texten är till viss del anpassad till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Den är ett pm om frågeställningen som till viss del kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna.</p>	<p>Texten är anpassad till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Den är ett pm om frågeställningen som kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna.</p>	<p>Texten är väl anpassad till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Den är ett pm om frågeställningen som väl kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna.</p>		
Delprovsbetyg	F	E	D	C	B	A

Den elev som i matrisen uppnår ett högre krav förutsätts också ha uppnått motsvarande lägre krav. Vid bedömningen av aspekterna används inte mellannivåerna D och B. Dessa kan endast användas då delprovsbetyget ska sättas.

Bedömningsmatris delprov A – svenska som andraspråk 3

Aspekter	F	E	C	A		
Innehåll och källhantering		<p>Textens innehåll är till viss del anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Texten presenterar en frågeställning som motsvarar den som ges i uppgiften. – Texten innehåller en översiktlig beskrivning. Beskrivningen bygger på flera källor från texthäftet. – Texten innehåller slutsatser/ en jämförelse som delvis bygger på textreferaten. – Texten utmärks delvis av objektiv saklighet. – Eleven tillämpar regler för citat- och referatteknik. 	<p>Textens innehåll är anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beskrivningen fångar in viktiga detaljer och såväl uttalade som underförstådda idéer i de refererade källorna. Beskrivningen har tydligt fokus på frågeställningen. – Slutsatserna/jämförelsen presenteras i ett utvecklat resonemang som i huvudsak bygger på textreferaten. – Texten utmärks i huvudsak av objektiv saklighet. – Citat- och referattekniken fungerar i huvudsak väl med t.ex. referatmarkörer. 	<p>Textens innehåll är anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Dessutom krävs följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beskrivningen är utförlig. – Slutsatserna/jämförelsen presenteras i ett nyanserat resonemang. 		
Disposition och sammanhang		<p>Texten har en urskiljbar disposition och är sammanhängande. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stoffet är på ett rimligt och urskiljbart sätt organiserat i inledning, huvudtext och avslutning. – Texten är på ett rimligt sätt indelad i stycken. – Textbindningen är fungerande. 	<p>Texten är väldisponerad och sammanhängande. Detta kan uppnås genom följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Texten har en lämplig organisation av stoffet utifrån uppgiftens syfte. – Styckeindelningen är korrekt markerad. – Textbindningen är väl fungerande. – Inledningen och avslutningen fyller sina respektive funktioner. – Det råder balans mellan olika delar. 			
Språk och stil		<p>Textens språk och stil är till viss del anpassade till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta innebär följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ordförrådet och den grammatiska behärsknigen begränsar endast i undantagsfall kommunikationen. – Stilen är till viss del anpassad till den vetenskapliga texttypen. 	<p>Textens språk och stil är anpassade till situationen och den vetenskapliga texttypen. Detta innebär följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ordförrådet och den grammatiska behärsknigen är anpassade till den vetenskapliga texttypens normer. – Stilen är anpassad till den vetenskapliga texttypen. 	<p>Textens språk och stil är anpassade till situationen och den vetenskapliga texttypen. Dessutom krävs följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ordförrådet och den grammatiska behärsknigen begränsar inte kommunikationen. – Språket är välformulerat med precision i ordval och uttrycksformer. 		
Helhetsbedömning		<p>Texten är till viss del anpassad till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Den är ett pm om frågeställningen som till viss del kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna.</p>	<p>Texten är anpassad till syfte, mottagare och kommunikationssituation. Den är ett pm om frågeställningen som kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna.</p>	<p>Texten är ett utförligt, nyanserat och välformulerat pm om frågeställningen.</p>		
Delprovsbetyg	F	E	D	C	B	A

Den elev som i matrisen uppnår ett högre krav förutsätts också ha uppnått motsvarande lägre krav. Vid bedömningen av aspekterna används inte mellannivåerna D och B. Dessa kan endast användas då delprovsbetyget ska sättas.

Kommentarer till bedömningsmatriserna

Nedan beskrivs och kommenteras matrisernas delaspekter samt helhetsbedömningen och delprovsbetyget.

Innehåll och källhantering

Inom denna aspekt bygger matriserna i första hand på de delar av kunskapskraven som behandlar elevens förmåga att ”skriva texter av vetenskaplig karaktär” och anpassa dessa till syfte, texttyp och mottagare. Sådana krav ställs i kunskapskraven för båda svenskkurserna och ligger till grund för matrisernas samtliga formuleringar inom denna aspekt. I andra hand bygger matriserna på de delar av kunskapskraven som specifikt tar upp källhantering, slutsatser och objektivitet.

Övergripande krav

I matrisen för svenska 3 framgår kravnivån av vinjettemeningen högst upp i rutan, och de därpå följande strecksatserna ska ses som en sammanhängande beskrivning av hur en elev kan uppfylla nivåns krav. Formuleringen ”Detta kan uppnås genom följande” ska förstås som att nivån kan vara uppfylld även om lösningen är mindre lyckad på någon punkt. Det är alltså möjligt för bedömaren att komma fram till att vinjettemeningens krav är uppfyllt även i fall då elevlösningen inte fullt ut motsvarar det som uttrycks i en av strecksatserna. Bedömaren bör göra en samlad bedömning av aspekten snarare än att enbart summera strecksatsernas nivåer till ett aspektbetyg. Detta innebär inte att det går att helt bortse från någon strecksats. På E- och C-nivå fungerar matrisen för svenska som andraspråk 3 på samma sätt men den avviker på A-nivå, där kraven på beskrivningen och slutsatserna/jämförelsen är högre trots att vinjettemeningen är oförändrad. Detta beror på kunskapskravens utformning och markeras i matrisen genom formuleringen ”Dessutom krävs följande”.

Presentation av frågeställningen

Presentationen av frågeställningen bedöms inte i olika steg, så den nivå som godkänns för E räcker här ända till A-nivå. Hur frågeställningen presenteras bedöms alltså inte, utan bedömningen gäller huruvida den givna frågeställningen presenteras.

Eleven rekommenderas att använda den presentation av frågeställningen som finns i uppgiftsbeskrivningen. I de fall eleven väljer att formulera en egen presentation ska denna motsvara den givna frågeställningen. I tveksamma fall – till exempel där eleven presenterat flera frågor – bör bedömaren väga in i vilken utsträckning eleven i resten av texten har den givna frågeställningen i fokus. Den elev som har presenterat fler frågor men som ändå har fokus på den givna frågeställningen kan nå ända upp till nivå A. Eleven kan också inleda texten med en tes som besvarar frågeställningen, för att i textens beskrivande del ge stöd för den tesen. I det fallet betraktas presentationen av tesen som en presentation av frågeställningen.

Beskrivning

Beskrivningen ska svara mot det led i instruktionen som inleds med ”Beskriv” i fet stil och ska bygga på källorna i texthäftet. Minst två källor som är relevanta för frågeställningen ska användas för nivå E. I de allra flesta fall blir beskrivningen rikare och ger bättre underlag för slutsatsdelen om fler källor används men det finns inget formellt krav på fler källor för högre nivå. I uppgiften ingår att välja ut relevanta källor ur texthäftet och sammanfatta dessa på ett sätt som återger det viktigaste ur källorna. Att referera rätt saker ur källorna är alltså ett kvalitetstecken

men också att välja relevanta källor från början. Kravet på sovring ur källorna är lägre på E-nivå, där referat kan godkännas även om irrelevanta inslag ur källorna tas med och något viktigt inslag förbigås. Däremot ska beskrivningar på C- och A-nivå ha ”tydligt fokus på frågeställningen”. Detta krav på fokus ställs inte uttryckligen i kunskapskraven för respektive kurs utan är en naturlig följd av det övergripande kravet på anpassning till situationen och den vetenskapliga texttypen. Framför allt på A-nivå skiljer sig matriserna åt för de två svenskämnen. Gemensamt för båda ämnena är dock att kraven på bredd och noggrannhet i referaten ökar på A-nivå.

I matrisen för svenska som andraspråk 3, nivå C, syftar ”viktiga detaljer” på sådana inslag i källorna som behöver tas med för att referatet ska göra källan rättvisa; med ”underförstådda” idéer avses till exempel att eleven ser outtalade samband samt skiljer på vad som är förgrund och vad som är bakgrund i källtexten. Här innebär A-kravet på en ”utförlig” beskrivning att inga viktiga inslag i källorna får förbigås.

På E- och C-nivå kan smärre missuppfattningar eller övertolkningar tillåtas men inte på A-nivå i svenska 3 där beskrivningen ska vara ”skickligt utförd”. Denna formulering inbegriper också ett krav på att i beskrivningen inte utelämna uppenbart relevanta perspektiv som finns i texthäftet.

Ibland förutsätter en källtext vissa förkunskaper som inte alla elever har, till exempel om historiska förlopp eller geografiska förhållanden. Sådana förkunskaper testas inte direkt i det här provet. Detta innebär att om en elev exempelvis skriver att Henrik Ibsen var svensk ska detta inte påverka bedömningen såvida det inte framgår av en källtext att Ibsen faktiskt var norrman. När en elev på det här sättet ger uttryck för direkta sakfel måste bedömaren alltså skilja mellan uppfattningar som strider mot källtexternas innehåll och andra sakfel.

Slutsatser eller jämförelse

Beskrivningen ska följas av elevens slutsatser. I vissa uppgifter utgörs slutsatserna av en jämförelse. Jämförelsen är här att betrakta som en samling slutsatser om likheter och skillnader. Redan på E-nivå ska slutsatserna delvis bygga på textreferaten. Detta innebär att slutsatserna ska bära omisskännliga spår av referaten – läsaren ska känna igen idéer från källorna i slutsatserna. På C-nivå ska slutsatserna i huvudsak bygga på referaten, vilket innebär att slutsatserna i någon mån står och faller med referatens innehåll, då läsaren ska uppleva källorna som avgörande för slutsatserna. I svenska 3 krävs på A-nivå att denna koppling är explicit eller på annat sätt otvetydig. Detta ska dock inte ses som ett krav på att upprepa källangivelserna i avslutningen, utan anknytningen till tidigare textdelar kan framgå på andra sätt.

Slutsatserna ska erbjuda ett svar på frågeställningen. I vissa uppgifter består frågeställningen av två innehållsled, som i ”Varför var Enid Blytons romaner så populära och samtidigt så kritiserade?” I sådana fall måste båda leden beröras i slutsatsdelen för att lösningen ska kunna godkännas. Jämförelseuppgifter innehåller ibland den förtydligande frasen ”likheter och skillnader”, som i ”Vilka likheter och skillnader finns mellan nynorskans ställning i Norge och svenskans ställning i Finland?” Detta ska inte tolkas som ett absolut krav på eleven att explicit nämna både likheter och skillnader, då det ena till exempel kan vara helt underförstått i en jämförelse och dessutom långt mer framträdande i källmaterialet. Det bedömaren har att ta ställning till är hur väl eleven har jämfört de båda innehållsleden utifrån källmaterialet och textreferaten.

På E-nivå kan svaret vara mindre träffsäkert men det måste i huvudsak motsvara frågeställningen. Det är också acceptabelt med mycket sparsamt kommenterade slutsatser eller sådana behäftade med irrelevanta utvikningar. På C- och A-nivå ställs högre krav på relevans och utförlighet i form av tillhörande resonemang där eleven exempelvis förklarar, motiverar eller kritiskt diskuterar sina slutsatser på ett adekvat sätt. A-nivån för dessutom in krav på nyanseringar, till exempel garderingar, reservationer eller andra tydliggöranden av slutsatsernas relevans och säkerhet. Även slutsatser som presenteras i flera delar, till exempel steg för steg, kan vara nyanserade.

Matrisernas krav på utvecklade och nyanserade resonemang i slutsatserna kan nås på olika sätt. Det vanligaste är att eleven gör detta i slutsatsdelen. En annan metod är att hålla frågeställningen aktuell redan i beskrivningen. Man kan förenklat säga att ju mer referaten har explicit fokus på frågeställningen, desto mindre ordrik behöver slutsatsdelen vara. En skicklig skribent kan koppla varje referat till frågeställningen på ett sådant sätt att slutsatsdelen mest blir en fråga om att sammanfatta och knyta ihop säcken.

Objektiv saklighet

Att textens innehåll ska vara sakligt är en konsekvens av det övergripande kravet på anpassning till den vetenskapliga texttypen. Detta medför för svenska som andraspråk 3 att ingen progression finns från nivå C till A. Fokus i hela framställningen ska ligga på källmaterialet och inte på elevens egna åsikter och värderingar. Elevens egen inställning ska inte lysa igenom i form av recenserande kommentarer till källtexterna, även om sådana kan förekomma på E-nivån. Kravet på saklighet innebär också att urvalet inte ska vara ensidigt i de fall då källmaterialet presenterar åsikter eller idéer som står emot varandra.

Däremot är det förenligt med den vetenskapliga texttypen att använda ordet ”jag”. Inte minst i slutsatserna kan det vara lämpligt att eleven på det sättet gör klart för läsaren vilka resonemang som är elevens egna. Det kan inte krävas att elevens slutsatser ska vara fullt ut rimliga och vetenskapliga. En vanlig brist i elevlösningarna är dock att eleven generaliserar långt bortom vad källtexterna ger fog för. Svepande påståenden och vaga förenklingar strider mot den vetenskapliga texttypens krav på saklighet, även om de kan accepteras på E-nivå så länge texten även presenterar en slutsats som på ett sakligt sätt bygger på referaten. På C-nivå kan eleven i mycket liten utsträckning antyda eller ge uttryck för egna attityder eller uppfattningar vid sidan av vad källmaterialet ger stöd för, men på A-nivå bör sådant inte förekomma.

Ibland är det svårt att skilja bristande saklighet från stilistiska brister. Om till exempel källorna slår fast att en viss person var mycket förmögen och en elev kallar den personen för ”en riktig krösus” ska detta inte ses som ett osakligt inslag. Däremot är ordvalet olämpligt i en text av vetenskaplig karaktär, vilket påverkar bedömningen under aspekten Språk och stil.

Citat- och referatteknik

Att behärska citat- och referatteknik är ett grundläggande krav inom vetenskapligt skrivande, och matrisens formuleringar bygger framför allt på det övergripande kravet på anpassning till den vetenskapliga texttypen. Detta medför att kraven i svenska som andraspråk 3 är desamma på A- som på C-nivå.

Läsaren av en vetenskaplig text måste få reda på att skribenten stödjer sig på en annan text och var detta görs. I första hand krävs att eleven i textens beskrivande del anger källa på ett sådant sätt att läsaren ser vad som är hämtat varifrån.

Detta krävs redan på E-nivå, där vissa oklarheter rörande vad som kommer från en källa kan accepteras. Hänvisningarna ska på E-nivå vara sådana att källorna utan alltför stor svårighet ska kunna identifieras. I normalfallet innebär det att två källuppgifter behövs, oftast författare och titel. Att däremot hänvisa till enbart ett författar- eller artikelnamn är inte en tillräcklig anpassning till den vetenskapliga texttypens normer, även om en källsökning på internet skulle visa sig vara lyckad. Inte heller är det acceptabelt att bara hänvisa till ”texthäftet”. Högre betygsnivåer kräver fullständiga källor även om vissa avsteg kan accepteras på C-nivå. Något krav på att använda sig av ett speciellt hänvisningssystem eller att upprätta en separat källförteckning finns inte i provet.

En speciell svårighet för eleven erbjuder de källtexter som innehåller fler röster än skribentens. På E-nivå kan ett referat godkännas även om eleven misslyckas med att ange dessa röster, men på C-nivå ska även källor i källan framgå om eleven återger resonemang från dem. Ett referat på A-nivå löser med precision de problem som sådana källtexter medför när det gäller källangivelser och referatmarkörer. Även i andra fall är användandet av referatmarkörer ett tecken på god citat- och referatteknik och vittnar om medvetenhet om mottagare och skrivsituation. Ett ensamt misstag i citat- och referattekniken behöver inte alls påverka bedömningen.

Ett annat grundläggande krav är att formulera sig med egna ord, något som utgör en svårighet i delprovet eftersom eleven inte ska ändra källtexternas innebörd, samtidigt som innehållet är komplicerat och relativt okänt för eleven. Vid bedömningen bör läraren således ta hänsyn till att provsituationen inte medger tid för bearbetning samt uppmärksamma referatens förtjänster såväl som deras eventuella brister.

De flesta elever är måna om att uttrycka innehållet på ett nytt sätt och att använda citattecken där så är brukligt. Många har dock svårt att frigöra sig från originaltexten och ser kanske inte heller detta som ett problem så länge de har hänvisat till källan. En del av dessa elever kopierar ordagrant långa partier från källorna, vilka de sedan fogar samman till en ny helhet. Detta ska inte godkännas. Andra nöjer sig med att bearbeta originalet genom att byta ut enstaka ord och kanske vända på ordföljden. Det är förvisso en olämplig metod men den kan godkännas på E-nivå, om texten ändå bär tydliga drag av elevens bearbetning. På C-nivå ökar kraven på att eleven uttrycker sig självständigt men även här kan textnära delar förekomma och en påläst bedömare lär emellanåt känna igen källtexterna i referaten. På A-nivå ska detta inte enkelt gå att göra och avskrifter bör inte förekomma alls. Ett ensamt misstag påverkar inte bedömningen.

Somliga elever citerar mycket, och bedömaren måste här skilja på väl valda citat som exemplifierar och förstärker, och sådana som kan ses som ersättning för en bristande referatteknik. Om referaten helt ersätts av långa citat kan det inte godkännas. Vanligare är att en alltför stor mängd citat vävs in i referaten. Det finns inga formella invändningar att resa mot ett sådant bruk men det är otypiskt för texttypen, och en text med väldigt många citat riskerar i svenska 3 att inte nå A-nivåns krav på ”skickligt utförd sammanfattning” eller ”väl fungerande” citatteknik.

Disposition och sammanhang

Inom denna aspekt bygger matriserna på de delar av kunskapskraven som handlar om sammanhang och disposition, samt för E-nivån i svenska som andraspråk 3 på kravet att ”skriva texter av vetenskaplig karaktär som till viss del är anpassade till ämne, texttyp, mottagare och situation”. Aspekten behandlar i vilken

utsträckning elevens disposition är logisk och ger stöd åt läsningen samt hur eleven på andra sätt arbetat med att göra texten sammanhängande. Aspekten tar alltså inte upp avväganden om hur väl elevens innehåll svarar mot uppgiften, och som bedömaren måste man undvika att bedöma samma inslag två gånger. Exempelvis kan en avslutning bedömas fylla sin funktion som just avslutning även om den går vid sidan av den givna frågeställningen eller är skriven i en kåserande stil. Sådana brister påverkar i stället bedömningen under aspekterna Innehåll och källhantering respektive Språk och stil. Vidare är uppgiftsinstruktionens formulering om 600–800 ord en rekommendation till eleven och ska inte ses som ett mått att utgå från vid bedömningen.

Övergripande krav

Kravnivån framgår av vinjettmeningen högst upp i rutan, och de därpå följande strecksatserna ska ses som en sammanhängande beskrivning av hur en elev kan uppfylla nivåns krav. Formuleringen ”Detta kan uppnås genom följande” ska förstås som att nivån kan vara uppfylld även om lösningen är mindre lyckad på någon punkt. Det är alltså möjligt för bedömaren att komma fram till att vinjettmeningens krav är uppfyllt även i fall då elevlösningen inte fullt ut motsvarar det som uttrycks i en av strecksatserna. Bedömaren bör göra en samlad bedömning av aspekten snarare än att enbart summera strecksatsernas nivåer till ett aspektbetyg. Detta innebär inte att det går att helt bortse från någon strecksats.

Det finns inga ytterligare krav över C-nivån, vilket beror på kunskapskravens utformning. I matrisen åskådliggörs detta genom att nivåerna C och A är sammanfogade till en enda ruta. Den elevlösning som uppfyller C-kraven på aspekten kan alltså även ges delprovsbetyget A eller B.

Organisation av stoffet

De krav som ställs på hur texten är organiserad inkluderar den övergripande strukturen med inledning, huvudtext och avslutning såväl som den inre ordningen av innehållet från källtexterna. I huvudtexten är den vanligaste modellen att eleverna ordnar referaten efter källa och ger varje källa ett eget stycke, men en medveten skribent kan i stället välja att utgå från innehållet och uppgiftens syfte. Om beskrivningsdelen syftar till att visa upp ett historiskt förlopp kan en kronologisk organisation av stoffet vara mest lämplig, medan ett jämförelseämne kan tjäna på att olika synpunkter på samma fråga ställs mot varandra, antingen i samma stycke eller i olika stycken som följer direkt på varandra. En del elever använder sig av underrubriker för att tydliggöra strukturen. Sådana passar in i texttypen men är generellt sett inte nödvändiga och leder ibland till att texten blir mindre sammanhängande.

På E-nivå ska textens indelning i inledning, huvudtext och avslutning kunna urskiljas genom en styckeindelning som är rimlig i förhållande till innehållet. Här kan det accepteras att visst innehåll återfinns i fel del, som att beskrivningsdelar som borde ha placerats bland referaten kommer i inledningen eller att ny information förs in i avslutningen, medan det på C–A-nivå i högre grad förväntas att var sak har sin rätta plats. Huruvida de tre delarnas innehåll också är relevanta i förhållande till den valda uppgiften bedöms inte under denna aspekt utan under aspekten Innehåll och källhantering.

Den inre ordningen av stoffet kan på E-nivå ha vissa svagheter. Det kan vara att den tänkta kronologin bryts, att en bakgrundstext refereras sist snarare än först eller att helt olikartade inslag placeras intill varandra utan lämplig textbindning. På C–A-nivå får sådana inslag inte störa läsningen.

Inledning

En inlednings funktion är att leda läsaren in i texten genom att presentera ämnet, förklara syftet med texten och orientera läsaren om fortsättningen. Här bör eleven också presentera uppgiftens frågeställning för läsaren, men huruvida detta görs bedöms inte under den här aspekten utan under aspekten Innehåll och källhantering.

På E-nivå kan mindre lyckade lösningar accepteras, till exempel inledningar som är mycket korta och kanske bara består av frågeställningen. I en lösning på C–A-nivå ger inledningen en god bild av textens ämne. Den elev som följer rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen har automatiskt en inledning på C–A-nivå.

Avslutning

Avslutningens funktion är att sammanfatta och leda läsaren ut ur texten. Avslutningen bör inte innehålla ny information från källtexterna men eleven kan däremot välja att ta upp saker som anknyter till resonemanget, till exempel en källkritisk diskussion. I delprovet förväntas eleven återknyta till frågeställningen och besvara denna med stöd i referaten. Hur väl detta är gjort i förhållande till den valda uppgiften bedöms dock inte under denna aspekt utan under aspekten Innehåll och källhantering.

Många elever väljer att dela upp avslutningen i två delar: en slutsatsdel där frågeställningen besvaras och en ny del som avrundar texten på ett mer allmänt plan. Det kan fungera bra, men den vetenskapliga texttypen har inte behov av ett elegant slut, en knorr, utan kan avslutas mer direkt.

För nivå E ska avslutningen vara urskiljbar och i någon mån avrunda texten medan den på C–A-nivå är tydligt markerad, till exempel med hjälp av sammanhangssignaler som ”Vad kan man då dra för slutsats av detta?” eller ”sammanfattningsvis”, och därmed för texten i mål på ett tydligt sätt.

Styckeindelning

Styckeindelningen avgränsar olika innehållsdelar och visar hur skribenten har tänkt. Det går inte att säga hur långt eller kort ett stycke ska vara eftersom det styrs av innehållet. I en jämförelse kan till exempel det ena ledets olika delar samlas i ett stycke, men om varje del utvecklas ordentligt kan det vara motiverat att ge dem var sitt stycke. Texter med genomgående mycket långa stycken kan bli tunglästa, medan texter med alltför många stycken ofta blir fragmentariska och riskerar att bli osammanhängande.

Det finns två sätt att markera nytt stycke: indrag och blankrad. Många elever använder systemet där dessa kombineras så att blankrad markerar större avsnitt och indrag markerar stycken. Denna modell med storstycken och småstycken är väl etablerad och därmed fullt acceptabel, men den tenderar att ge alltför korta stycken i en så relativt kort text som pm:et utgör.

På E-nivå är kravet enbart att styckeindelningen är rimlig i förhållande till innehållet, vilket innebär att styckemarkering genom enbart radbyten (hybridstycken) accepteras trots att detta inte är korrekt. På C–A-nivå ska styckeindelningen däremot också vara korrekt markerad även om ett enstaka misstag inte behöver påverka bedömningen. Bedömaren bör se mindre allvarligt på brister i styckemarkering som inte påverkar läsbarheten, till exempel om eleven på ett hyperkorrekt sätt markerat nytt stycke med både blankrad och indrag samtidigt. Vid bedömning av handskrivna texter bör avvikelser i styckemarkeringen betraktas med ett något större mått av överseende.

Balans

Av textens tre delar ska huvudtexten utgöra den största delen medan framför allt inledningen men också avslutningen bör hållas kortare. Även inom huvudtexten är det eftersträvansvärt med en god balans mellan olika referat, men det är inte skäligen att förvänta sig att alla referat ska vara ungefär lika långa. Variationer i längd kan vara fullt rimliga av orsaker som har att göra med hur relevant respektive resonemang är för frågeställningen eller hur lång källtexten är. Av liknande skäl kan en ovanligt lång slutsatsdel någon gång vara motiverad.

Redan på E-nivå bör det råda viss balans mellan textens olika huvuddelar medan kraven på innehållslig balans ökar på C–A-nivå, till exempel genom att båda leden i ett jämförelseämne belyses ungefär lika mycket i beskrivningen.

Textbindning

Läsaren av ett pm förväntar sig en sammanhängande text med en röd tråd. Textbindningen får texten att hänga ihop och tydliggör den valda dispositionen samt hur olika delar förhåller sig till varandra. Utan textbindning ger texten intryck av staplade påståenden och blir också svår att sammanfatta.

Man kan tala om tre olika typer av textbindning: referensbindning, tematisk bindning samt konnektivbindning med hjälp av sammanhangssignaler.

- Referensbindning. Den enklaste formen av referensbindning är att variera substantiv och pronomen ("människor – de – en del människor – de flesta"). I kurs 3 ska eleven också kunna skapa sammanhang genom att använda sig av ord som hör till samma ämnesområde. Ett exempel är följande ledfamilj med ett flertal ord nära förknippade med ämnet språkförändringar, hämtad från en elevlösning: "En språklig förändring – en språklig nyhet – det här nya bruket – det äldre bruket – Förändringsprocess – stavningsändringen – De gamla stavningarna".
- Tematisk bindning. Den tematiska bindningen enligt tema–rema-principen innebär att informationen presenteras i en överskådlig ordning och går från det kända och gamla till det okända och nya: "Eleverna [tema] ska åka på skolresa [rema]. Färden [tema] går till Stockholm [rema], där huvudstaden [tema] bjuder på olika utflyktsmål [rema]." Det redan kända (tema) kommer först i meningen och den nya informationen (rema) kommer sedan. Genom att låta remat i en mening utgöra temat i nästa kan en skicklig skribent skapa en väl sammanhängande textväv.
- Konnektivbindning. Denna bindning är mer avancerad och kan skapa sammanhang inte bara mellan satser och meningar utan också mellan stycken. För den vetenskapliga texttypen är detta en viktig metod för att visa hur olika resonemang förhåller sig till varandra. Med sammanhangssignaler uttrycks till exempel motsättningar ("däremot"), tillägg ("dessutom"), emfas ("i själva verket") och en mängd andra relationer – kronologi, orsak–verkan och så vidare. Sammanhangssignaler kan också utgöras av länkande fraser som "en skillnad är" eller "den slutsats man kan dra". Sammanfattande och framåtpekande sammanhangssignaler är ofta extra viktiga för förståelsen.

I sitt pm ska eleven kunna visa hur resonemangen hänger ihop inom styckena men också hur de olika styckena förhåller sig till varandra, till exempel genom kärnmeningar, metatext eller andra sammanhangssignaler. På E-nivå kan det fungera om bara ett av dessa krav är uppfyllt medan C–A-nivåns krav på "väl fungerande textbindning" innebär att texten är sammanhållen på såväl stycke- som textnivå. I en så relativt kort text som delprovet utgör är det dock inte alltid nödvändigt för eleven att tydligt presentera varje ny del om strukturen är

uppenbar. Om inledningen klart uttrycker vad som kommer att göras minskar till exempel behovet av att upprepa detta vid varje nytt stycke. Här får bedömaren återigen göra en samlad bedömning utifrån vinjettmeningen snarare än att bara se till enskildheterna.

Språk och stil

Inom denna aspekt bygger matriserna dels på de delar av kunskapskraven som behandlar elevens förmåga att anpassa sin text till syfte, texttyp och mottagare, dels på specifikt språkliga kunskapskrav för respektive svenskkurs. Här behandlas sålunda korrekthet, variation, formuleringsförmåga och precision samt hur språket och stilen är anpassade till den vetenskapliga texttypen.

Det är viktigt att bedömaren inte bara ”letar fel” när språk och stil analyseras utan också uppmärksammar de språkliga färdigheter och kommunikativa kvaliteter som elevens text uppvisar. Inte minst bedömningen av andraspråkslevers texter innebär stora utmaningar och svåra ställningstaganden vad gäller de språkliga aspekterna. Här skiljer sig också matriserna för svenska 3 och svenska som andraspråk 3 åt eftersom kunskapskraven för de båda ämnena är olika.

Nedan beskrivs först några återkommande grammatiska termer och sedan följer kommentarer kopplade till matrisernas formuleringar.

- **Fundament.** Fundamenten är de ord som står före det finita verbet i huvudsatsen. Om dessa utgör olika satsdelar (subjekt, adverbial och objekt), och om fundamenten dessutom är av varierande längd, blir känslan vid läsningen att texten har flyt och rytm.
- **Nominalfras och nominalisering.** En nominalfras består som regel av ett substantiv eller pronomen samt eventuella framför- och efterställda bestämningar. Utbyggda nominalfraser med bestämningar är vanliga i den vetenskapliga texttypen. Nominaliseringar är när ett skeende uttrycks med ett substantiv i stället för ett verb. Användning av nominaliseringar och utbyggda nominalfraser förtätar språket.
- **Adverbial.** Genom adverbialen får man bland annat reda på de omständigheter som föreligger. I texter med kronologisk uppbyggnad uttrycker adverbialen ofta tid (”först”, ”när hon kom till London”, ”på 1800-talet”) eller rum (”där”, ”i boktryckeriet”). I texter av vetenskaplig karaktär används också adverbial som exempelvis anger orsaker (”av det skälet”) eller andra logiska samband (”nämligen”, ”förutsatt att reglerna följs”). Satsadverbial ger nyans åt framställningen (”förmodligen”, ”vanligtvis”). Sammantaget kan man säga att en rik och varierad adverbialanvändning bidrar till textbindningen samt ger texten en större fyllighet och precision.

Nedan följer kommentarer kopplade till matrisernas formuleringar. Först kommenteras det övergripande kravet som anges i vinjettmeningen. Därpå följer kommentarer till kravnivåerna i svenska 3 och sedan till svenska som andraspråk 3. De kommentarer som handlar om stilistiska krav gäller båda svenskämnen och kommer sist i avsnittet.

Övergripande krav

I matrisen för svenska 3 framgår kravnivån av vinjettmeningen högst upp i rutan, och de därpå följande strecksatserna utgör beskrivningar av hur en elev ska uppfylla nivåns krav. Formuleringen ”Detta innebär följande” ska förstås som att varje strecksats måste vara uppfylld för att kravnivån ska vara nådd. På E- och C-nivå fungerar matrisen för svenska som andraspråk 3 på samma sätt men den

avviker på A-nivå, där de språkliga kraven är högre trots att vinjettmeningen är oförändrad. Detta beror på kunskapskravens utformning och markeras i matrisen genom formuleringen ”Dessutom krävs följande”.

Skriftspråkets normer (svenska 3)

Redan på E-nivå krävs att eleven i huvudsak följer skriftspråkets normer för språkriktighet. Dessa innefattar normer för meningsbyggnad, stavning, skiljetecken samt bruket av stor och liten bokstav. Den språkliga korrektheten måste sättas i relation till den innehållsliga och språkliga komplexiteten. Enstaka normbrott drar inte ner bedömningen.

Stavfel och misstag rörande valet mellan versaler och gemener (”båda partierna vill ta bort Svenskan och behålla Finskan”) har ofta liten påverkan på texten och behöver därmed inte påverka bedömningen. Vid bedömningen av en text där eleven genomgående bryter mot grundläggande skrivregler, till exempel punkt i slutet av meningar eller inledande versal i namn, måste bedömaren ta ställning till om språket ändå ”i huvudsak” följer skriftspråkets normer eller om lösningen ska underkännas.

När det gäller meningsbyggnaden har elever som inte når E-nivån på flera ställen i texten svårt att reda ut sina egna satser, vilket kan resultera i meningar som ”Hur detta sedan sker verkar vara utav olika uppfattningar” eller ”Ju färre personer ett språk talas av och desto mindre område språket talas inom”. Ett annat exempel på brott mot normer för meningsbyggnad är satsradningar som, om de är frekventa, kan förhindra att språket når E-nivå.

Klart språk (svenska 3)

På C-nivå krävs att språket ”är klart och bär upp elevens resonemang”. Ett krav på elevlösningens språk är att det ger uttryck för det som eleven vill kommunicera. Språket ska bära över idéer från skribenten till läsaren, vilket kan ske med högre eller lägre grad av precision och koncentration. Här ska alltså bedömaren ta ställning till textens språkliga klarhet i förhållande till det som ska kommuniceras. Det finns på C-nivå i stort sett inget utrymme för oklara formuleringar som lätt kan missförstås eller som på annat sätt hindrar kommunikationen. Däremot kan språket tillåtas vara generellt och sakna precision.

Det finns många olika typer av språkliga felsteg som hotar textens klarhet. Ibland rör det sig om felaktigt ordval, som i meningen ”Samerna var långt ifrån ett folk som blev stoltserade” där det sista ordet gör resonemanget oklart. Vanligt är också kombinationer av små fel, till exempel flera smärre felval i kombination med en tillkrånglad meningsbyggnad. Exempel på det är meningarna ”Följderna till att Sverige stiftade dessa lagar och försöker till att bevara minoritetsspråken är att de talande av språken har fått en effektiv spridning av deras kultur” och ”Språkets status och attityd till språken har visats vara avgörande för att individens användning av modersmålet”. I dessa oklara meningar finns anhopningar av fel som vart och ett inte skulle hota textens klarhet. I andra fall är det den bristande logiken som skapar oklarhet, som i frasen ”en föräldrageneration inom de samiska språken”.

Även när det gäller C-nivåns krav på klarhet ska misstagen ställas i relation till textens kvaliteter. Till exempel kan en hög grad av sammansättningar och utbyggda nominalfraser bidra till ett informationstätt språk och därmed till textens klarhet. I så fall indikerar det C-nivå.

Variation, goda formuleringar och välformulerat språk (svenska 3)

I matriserna återfinns krav på ”goda formuleringar” och ett ”välformulerat” språk. Dessa uttryck ska uppfattas som övergripande begrepp som innefattar flera olika språkliga kvaliteter. Sålunda är både precision och variation indikationer på ett välformulerat språk, i likhet med effektivitet, avancerade konstruktioner, korrekthet och idiomatiska uttryck. På E-nivå i svenska 3 ska alltså sådana drag stå att finna, på A-nivå ska de vara utmärkande för texten. Kravet på E-nivå att språket ska vara varierat gäller bland annat ordval, till exempel vilka verbfraser och adverbial som används. Likaså handlar variation om meningsbyggnad och ordföljd.

Ett exempel på hur en avancerad konstruktion möjliggör ett effektivt berättande är meningen ”Vidare berättar Jarvid om hur kungens förbud mot lin och spinnande, samt det övergivna slottet, tillkom i en italiensk version”. Här packas väldigt mycket aktivitet från Törnrosasagan (att förbjuda, att spinna, att överge) in i bisatsens subjekt, samtidigt som fokus i meningen ligger på sagans tillkomst och på källangivelsen. På det sättet bidrar meningsbyggnaden till meningens precision, liksom valet av orden ”tillkom” och ”version”. Meningen exemplifierar också de möjligheter som öppnar sig för en elev som behärskar nominaliseringar, till exempel i form av utbyggda nominalfraser (”kungens förbud mot lin och spinnande”). Bruket av satsadverbial nyanserar ofta en text, och att eleven i det här fallet inleder meningen med satsadverbialet bidrar (förutom till textbindningen) till att texten blir varierad. Dessa är några av de kvaliteter som gör att en text kan bedömas vara välformulerad.

Det finns gott om uttryckssätt som inte strider mot C-nivåns krav på klarhet men som hindrar att texten bedöms vara välformulerad på A-nivå. De vanligaste fallen är att eleven gör föga graverande prepositionsfel eller väljer ord som går lätt att förstå i sitt sammanhang men som ändå brister i precision. Några exempel kan ges på sådana brister: ”Meänkieli är ett språk som mer de äldre och jägarna talar”, ”Historiskt sett har situationen inte varit alltför olik”, ”Omgivningen har en stor påverkan”. En speciell svårighet utgörs av anföringsverben. Det är vanligt att elever vill variera dessa mer än vad som är nödvändigt i texttypen, vilket kan leda till missvisande eller alltför snäva ordval som ”påstår”, ”hävdar” och ”menar”. Dessa ord är inte svepande eller svåra att förstå, men kan ge en felaktig bild av källan och kommunicerar i så fall inte innehållet med precision. Även smärre meningsbyggnadsfel eller idiomatiska felsteg hör till de brister som kan accepteras på C-nivå men inte i nämnvärd utsträckning på A-nivå.

Kommunikation och anpassning till den vetenskapliga texttypens normer (svenska som andraspråk 3)

I svenska som andraspråk 3 utgår den språkliga bedömningen från elevens kommunikativa förmåga, det vill säga huruvida eleven uppnår syftet med sin text och förmår uttrycka sig på ett begripligt sätt. Att den kommunikativa förmågan fokuseras i bedömningen av språket innebär att bedömaren inte i första hand ska fråga sig hur korrekt språket är utan hur väl det för fram elevens tankar och kommunicerar dessa till läsaren.

På E-nivå ska kommunikationen endast i undantagsfall begränsas av språket. Läsaren ska alltså kunna förstå det mesta men på några ställen kan texten vara svår att förstå. Ibland rör det sig om enstaka felaktiga ordval, men vanligare är att kombinationer av mindre fel gör att kommunikationen begränsas. Exempel på sådana meningar är ”I sin bok ’Sherherizade reser västerut’, 2001, författaren Fatima Mernissi diskuterar att tolkningen innehåller politisk sammandrag” och ”Tryckerierna tryckte landets tidningar som stora delar av folket skulle köpa och läsa och som på så sätt skulle komma åt en likstavad text fick människor att komma närmare varandra när det gällde en stavningsnorm”.

Även på C-nivå får språket begränsa kommunikationen i undantagsfall. Dock tillkommer här kravet att ordförrådet och den grammatiska behärsningen är anpassade till texttypens normer, i enlighet med kunskapskraven för svenska som andraspråk 3. Språket i en vetenskaplig text ska enligt Strömquists Uppsatshandboken (2014) ”i princip vara osynligt”. Det är innehållet i den vetenskapliga texten som ska träda fram, inte hur det framförs. Texten bör därför vara skriven med ett formellt språk som i stort följer skriftspråksnormerna. Om språket på alltför många ställen bryter mot normerna dras läsarens fokus bort från innehållet även om felet inte begränsar förståelsen av texten. Detta ska inte uppfattas som ett krav på felfritt språk. Texter skrivna av andraspråkselever blir mycket sällan felfria och fel måste därför få förekomma även på den högsta nivån. Däremot innebär kravet att de språkliga normbrotten inte är mer frekventa än att de endast i undantagsfall tar fokus från innehållet. Om läsaren ofta störs av brister i språket lyfts uppmärksamheten bort från de resonemang som förs i texten. Texten kan då inte bedömas vara språkligt anpassad till texttypen på det sätt som krävs på C-nivå.

På E-nivå, men inte på C-nivå, kan alltså elevlösningen innehålla normbrytande formuleringar som tar fokus från innehållet eftersom de är för många, även om de knappast gör det var för sig. Det kan röra sig om felaktiga ordval som i mening- en ”Det är svårt att inse hur stort inflytande bloggandet egentligen har” (”inse” i stället för *bedömaluppskatta*). I andra fall störs läsningen av sekvenser av ganska obetydliga brister som i ”Dessutom finns det filmproducenter som försöker hela tiden att göra om dessa sagor så att dom passar vår tid och vissa lägger till och tar bort saker och ting från sagorna så att dom kan få dom att se lite annorlunda ut än vad dom egentligen gör”. Dessa normbrott begränsar inte förståelsen men om de är alltför frekventa tar de fokus från innehållet, och språket uppfyller i så fall inte C-nivåns krav på anpassning till texttypen.

På A-nivå får språket inte begränsa kommunikationen. Det innebär att den typ av normbrott som gör att kommunikationen begränsas, det vill säga sådana som på E- och C-nivå kan förekomma i undantagsfall, i stort sett inte får förekomma alls.

Välformulerat språk (svenska som andraspråk 3)

På A-nivå ska språket vara ”välformulerat”. Det är samma krav som ställs i svenska 3, och beskrivs ovan i avsnittet ”Variation, goda formuleringar och välformulerat språk” (svenska 3). Kravet ska dock inte uppfattas som ett krav på perfektion. En andraspråkselev som vågar sig på en komplex och varierad meningsbyggnad utan att kommunikationen begränsas kan nå nivå A även om inte varje konstruktion är korrekt. Svenskans ordföljd innebär stora svårigheter för andraspråksinlärare, och ordföljdsfel kan hänga kvar även hos den som kommit mycket långt i sin språkutveckling. En andraspråkselev kan också göra enstaka oprecisa ordval, prepositionsfel eller kongruensfel utan att detta förtar intrycket av en välformulerad text.

Stil i vetenskaplig text

Även stilistiskt ställs särskilda krav på den vetenskapliga texttypens språk, som ska hålla en formell och opersonlig stil och följa skriftspråksnormen. I första hand finns förväntningar på vilka ord och uttryck som väljs. Detta innebär att slangord eller talspråkliga former som ”dom” i stället för *de* och *dem* samt ”våran”, ”medans” etc. inte är lämpliga. Exempel på talspråkliga uttryck som inte hör hemma i en vetenskaplig stil är ”okej”, ”kollar”, ”läskigt”. Däremot är inte användandet av ordet ”jag” i sig ett brott mot texttypens stilistiska krav, även om det inte bör överanvändas.

Även på ett mer övergripande plan finns förväntningar på hur eleven förhåller sig stilistiskt till innehållet och mottagaren. En personlig, kåserande ton är till exempel inte lämplig, som i de lättsamma satserna ”Man skjuter sig i den berömda foten” och ”Den som lever får se”. Vid andra tillfällen är det elevens försök att skapa anslående formuleringar som riskerar att dra uppmärksamheten till sig på ett sätt som inte passar texttypen, som i följande exempel: ”Fantasins värld är ett universum där allting avslutas fint och rent, skurkarna straffas och de goda lever lyckliga i alla sina dagar och mitt i ekonomiska kriser och miljökatastrofer söker vi människor de traditionella, de hederliga versionerna av rätt och fel.” En retorisk stil är inte heller lämplig: ”Den svenska stavningsnormen behövs för att leda oss framåt och göra det enkelt att öka vårt vetande. Vi behöver stavningsnormer för att behålla vår kunskap och förse oss med mer information, samhället behöver stavningsnormer eftersom det är via vår kunskap som det utvecklas och blir till det samhälle vi vill att det ska vara.” I exemplen ovan syns också hur eleverna på ett olämpligt sätt slår an en familjär ton mellan sig själv och läsaren. Ytterligare ett vanligt stilistiskt felsteg är att benämna personer enbart vid förnamn.

På E-nivå krävs att stilen till viss del är anpassad till den vetenskapliga texttypen. Detta ska förstås som att texten överlag ska ha en formell och opersonlig stil, även om texten på flera ställen visar att eleven till exempel inte kan skilja mellan talspråkets och skriftspråkets vokabulär. Nivå C innebär att stilen som helhet är anpassad till den vetenskapliga texttypen men några misstag tillåts även här. I svenska 3 krävs det dessutom på A-nivå att texten har en tydligt vetenskaplig stil med mycket få felsteg. Progressionen handlar i första hand om i vilken utsträckning eleven undviker stilistiskt olämpliga formuleringar.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Delprovsbetyget sätts genom en summering av aspektbedömningarna och en helhetsbedömning.

Summering av aspektbedömning

Summeringen av aspektbetygen följer principerna för betygssättning enligt Lgy 11. Delprovsbetygen E, C och A ges om samtliga aspekter uppfyller kraven för respektive nivå. Om kravnivån för endast en av aspekterna är högre än nivån på de övriga två aspekterna ligger delprovsbetyget kvar på den lägre nivån. Till exempel ger aspektbedömningen E, E, C delprovsbetyget E.

Lösningar som når kravnivåerna för E i samtliga aspekter och dessutom kravnivåerna för lägst C i två av aspekterna (till exempel C, E, C) får mellanbetyget D. Lösningar som når kravnivåerna för C i samtliga aspekter och dessutom kravnivåerna för A i två av aspekterna får mellanbetyget B. I vissa fall kan lösningen uppvisa en spretig profil vad gäller aspekterna. En lösning kan exempelvis ha ett mycket läsvärt innehåll (A) och god disposition (C–A), men ett språk som är så svårläst att det inte når högre än E. En sådan lösning stannar på delprovsbetyget D.

I aspekten Disposition och sammanhang är kraven desamma för nivåerna C och A. Detta innebär att bedömningen av den aspekten inte ger någon vägledning när bedömaren ska skilja ut delprovsbetygen C, B eller A. I dessa fall avgörs delprovsbetyget av de övriga två aspekterna, så aspektbedömningen A, C–A, A ger delprovsbetyget A. Ibland kan sammanvägningen inte göras på ett enkelt sätt, till exempel om en lösning innehållsligt når A-nivå medan språket motsvarar C. I sådana fall får raden Helhetsbedömning i matrisen fälla avgörandet. Om formuleringen på A-nivå beskriver lösningen som helhet bättre än formuleringen på C-nivå, ges lösningen delprovsbetyget B. I annat fall stannar delprovsbetyget på C.

Helhetsbedömning

I helhetsbedömningen bedöms hur väl lösningen fungerar i kommunikationssituationen, det vill säga hur väl lösningen som helhet är anpassad till syfte, texttyp och mottagare och hur väl den därmed fungerar i den angivna situationen. Helhetsbedömningen är inte en egen aspekt utan ska ses som en sammanfattning som väger in det som beskrivs i de tre aspekterna. I helhetsbedömningen ska den kommunikativa kvaliteten särskilt fokuseras. Bedömaren gör en bedömning av hur väl texten fungerar i den angivna situationen, en universitetskurs där eleven skriver ett vetenskapligt pm om en given frågeställning.

Helhetsbedömningen kan sägas ha en kontrollfunktion: Om bedömaren anser att resultatet av summeringen inte stämmer med helhetsbedömningen bör aspektbedömningen omprövas. Bedömaren frågar sig då om någon aspekt bedömts för strängt eller för mildt, till exempel därför att en enstaka brist eller förtjänst tillmätts för stor vikt.

Till sist några tumregler:

- Om en aspekt inte uppnår E-nivå blir delprovsbetyget F.
- Om en aspekt bedöms motsvara E- eller C-nivå kan delprovsbetyget inte bli högre än D respektive B.
- Om två aspekter bedöms ligga på samma nivå kan delprovsbetyget inte bli högre än den nivån.

Exempel på bedömda elevlösningar uppgift 3

Elevlösning 3:1 svenska – delprovsbetyg B

Gamla sagor i en ny tid

Rödluan och vargen, Tusen och en natt och Snövit är exempel på gamla sagor som ständigt kommer i nya versioner. Även andra berättelser har återberättats på olika sätt i hundratals år, och fortsätter än idag att intressera människor. Varför är egentligen gamla sagor fortfarande så populära idag?

Sagorna intresserar oss på många olika sätt. Våra kända folksagor har en bra förmåga att kunna utveckla och reda ut känslor, anser Bruno Bettelheim i sin bok *Sagens förtrollade värld* (1979). Sagorna triggas ofta igång ett fantasitänkande för oss och kan fungera som en grund till våra personligheter och förstånd. De kan dessutom finnas där som en moralisk fostran och ge oss självkänsla. Bettelheim menar också att sagorna och berättelserna kan hjälpa oss med att erkänna att det faktiskt finns problem och rädsla i vår verklighet, men att de samtidigt kan ge hopp om att det finns lösningar på dessa svårigheter. Folksagorna kanske inte alltid är så moderna men att det inte är det viktigaste, eftersom det egentligen handlar om människors inre problem och att det därför inte bara är givande för barn, utan dessutom för vuxna. Vissa vuxna anser att man inte ska läsa sagor för barn, utan att de anser att barnen behöver realistiska berättelser från start. Bettelheim anser dock att folksagorna gör nytta och att man kan behöva en skvätt av fantasi och magi.

Regissören Catherine Hardwicke som regisserat världskända *Twilight* säger att hon älskar att skapa fantasivärldar, detta skriver Robert Börjesson i artikeln ”En Rödluan för vår tid” i *Dagens Nyheter* (2011-04-19). Börjesson fortsätter med att sagor blivit populära i filmvärlden just nu och att Hardwicke nu väljer att ta vara på trenden genom att regissera filmen ”Red ridding hood”. Detta är dock inte den enda sagoinspirerade filmen som kommit ut under senaste tiden, utan även nya versioner av Snövit, Skönheten och Odjuret och Pinocchio har kommit ut. ”Eftersom sagor har olika betydelser för olika åldrar kommer människor alltid att vara intresserade av dem”, säger Hardwicke. Dessutom uppdateras och förnyas hela tiden sagorna för att anpassa dem till dagens samhälle och moral. Hardwicke tar upp Rödluan som ett exempel, att när man är liten handlar det mycket om rädsla men att man kan upptäcka då man bli räddare att den även har en sexuell mening. Man återvänder till sagornas värld vid olika åldrar och att man vid dessa tillfällen kan ta dem till hjälp genom svåra perioder i livet.

I artikeln ”Sagolika klassiker hittar nya roller i populär kulturen” i *Dagens Nyheter* (2011-12-02) skriver Hanna Fahl att vi idag gör om de gamla sagorna så att de ska passa en vuxenpublik och att fantastiken har dominerat biograferna de senaste åren. Vi har tagit ett annat perspektiv på fantasin, ”äventyren mellan ljus och mörker, gott och ont”. Fahl tar in författaren Adam Gidwitz i sin artikel och hur han anser att det är ett slags grundläggande behov för oss att få lite extra magi i vardagen då vår egen värld känns trist och grå. Fahl fortsätter med att sagorna vi ser idag är dock ganska omgjorda och placerade i nutid, men att detta kan leda till att vi lättare kan relatera till dem. Många av oss har fantasier om en annan värld och det finns mycket att hämta ifrån sagorna och lära sig ifrån. Hon fortsätter med att skriva om den tecknade serien ”Fables”, som Science Fiction-fanet Nene Ormes väljer att lyfta fram och se som sagotrendens föregångare. Ormes säger att denna serie som så många andra, har ett originellt ursprung som sedan har gjorts om för att passa nutid. Vi människor fortsätter att fascineras av sagorna och de produceras i alla genrer frör vuxna och barn, ”från porr till parodi”.

Exempellösningarna är hämtade från provet ”Sagolikt”, höstterminen 2015.

Analyserna och bedömningarna följer de matriser som gällde vid provtillfället.

Instruktion

Du har just börjat läsa på universitetet. Den första uppgiften din lärare ger dig är att skriva ett pm på temat *Sagor*. Det innebär att du med utgångspunkt i en frågeställning ska sammanställa fakta och åsikter från olika källor, analysera dessa samt dra slutsatser. Dina kurskamrater ska läsa ditt pm för att få information och idéer om temat, och din lärare kommer att bedöma det.

Ett pm är i det här sammanhanget en sammanhängande utredande text med en inledande problemformulering, en utredning och en avslutning i form av slutsatser. Ett lämpligt omfång på din text är 600–800 ord.

Välj en av följande uppgifter. Använd minst två av texterna i texthäftet och ange källorna i ditt pm.

Uppgift 3

Rödluan och vargen, Tusen och en natt och *Snövit* kommer ständigt i nya versioner. Även andra gamla sagor lever vidare och fortsätter att intressera människor. Varför är gamla sagor fortfarande populära i dag?

Presentera frågeställningen. **Beskriv** utifrån texthäftet hur gamla sagor har fortsatt att intressera och spela roll för människor. **Dra slutsatser** om varför gamla sagor fortfarande är populära i dag. Slutsatserna ska vara baserade på din beskrivning.

Rubrik: **Gamla sagor i en ny tid**

En av anledningarna till att sagorna fortfarande är så populära är att det handlar om dess viktiga och symboliska innebörd. Meningen och budskapen som följer med sagorna och som kan hjälpa oss genom svåra tider, ge oss självkänsla och få oss att utvecklas som individer. Sagorna är för många en viktig del av barndomen som ger en minnen och moralregler som följer med resten av livet, och som därför har ett viktigt syfte. Vi vill fortsätta att komma tillbaka till sagorna och därför görs sagorna också om på många olika sätt för att fånga en bredare publik. Sagorna ger oss dessutom ett nytt perspektiv på livet och låter oss kliva in genom en dörr till en fantasivärld som många gånger kan få fungera som en flykt från vardagen eller som inspirationskälla. Vi håller uppe traditionen med att göra om och lägga till saker till våra sagoberättelser, utvecklar dem tillsammans med vårt samhälle så att vi alla kan relatera till dessa berättelser. Idag sprids heller inte sagorna bara genom de traditionella böckerna, utan även genom filmer, serier och tidningar, och trenden bara fortsätter att växa.

Bedömningskommentar elevlösning 3:1

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen, om än med ett par obetydliga språkliga förändringar.

Beskrivningen består av tre utförliga referat och karakteriseras av ett tydligt fokus på frågeställningen samt ett skickligt hanterande av de olika röster som uttalar sig i verken. Bettelheims text bidrar med det psykologiska perspektivet och ger en bakgrund till de andra två artiklarna som fokuserar på dagens sagotrend. Börjessons artikel innehåller inledningsvis mycket kringinformation, men eleven går rakt förbi detta och fokuserar i stället på sagornas betydelse och popularitet i dag. Även Fahls text är omfattande men sammanfattas väl av eleven som låter den främst bidra med perspektiv på hur sagorna fogas in i vår samtid. På så sätt kompletterar referaten varandra, vilket tyder på god sovring. Artiklarna av Ahlborg och Kahle hade kunnat bidra med fler belägg, främst gällande anpassning till publik och syfte, men elevlösningen innehåller redan detta perspektiv och bedöms även utan dessa vara en skicklig sammanställning av flera relevanta källor.

Slutsatserna är väl utvecklade och bygger tydligt på referaten. Eleven räknar upp olika anledningar till att sagor är populära i dag och framställningen följer beskrivningsdelen på ett överskådligt sätt. Användandet av garderingar bidrar också till att slutsatsen blir nyanserad.

Texten utmärks av objektiv saklighet genom att eleven förhåller sig neutral till källorna. Citat- och referattekniken är välfungerande med fullständiga källhänvisningar och många referatmarkörer som tydliggör vem det är som refereras och inte minst vilka dessa olika människor är. Det finns emellertid också exempel på mindre lyckade inslag. Exempelvis sägs Börjesson ha skrivit att "Hardwicke nu väljer att ta vara på trenden", vilket inte framgår av artikeln, och dessutom är vissa formuleringar nära originaltextens, som "fantastiken har dominerat biograferna de senaste åren". Detta är en svaghet i pm:et, men en svaghet som ska ställas mot textens många förtjänster, och helhetsbedömningen är att citat- och referattekniken fungerar väl.

Bedömning Innehåll och källhantering: A. Innehållet är väl anpassat till situationen genom rika och fokuserade referat och en fyllig slutsatsdel. Källhanteringen är totalt sett väl fungerande med tydliga referatmarkörer som särskiljer olika röster.

Disposition och sammanhang

Organisationen av stoffet är tydlig med inledning, huvudtext och en avslutning som markeras genom att eleven återknyter till frågeställningen. Den givna presentationen av frågeställningen fungerar väl som inledning och sista meningens ”och trenden bara fortsätter att växa” utgör en tydlig avslutning. Huvuddelen har en för uppgiften lämplig ordning av källtexterna där Bettelheims resonemang utgör en bra ingång till Börjesson och senare Fahl. Styckeindelningen är konsekvent och korrekt markerad med blankrad och det råder god balans mellan textens olika delar.

Texten får ett gott sammanhang tack vare den logiska strukturen, de många referatmarkörerna samt den väl fungerande textbindningen. I andra stycket, för att ta ett exempel, binds texten ihop väl med referensbindning i form av variationer av referenten sagor (”Sagorna – folksagor – sagorna och berättelserna – Folksagorna”) och konnektivbindning (”dessutom – också – men – men – eftersom – inte bara ... utan – utan – dock”). Övergången mellan stycke två och tre är inte medvetet gjord men i övrigt är texten lätt att följa och styckenas inbördes relation till varandra framgår klart.

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. Texten är väldisponerad genom sin logiska organisation, goda balans och medvetna textbindning som gör texten lätt att följa.

Språk och stil

Språket är klart och bär upp elevens resonemang. Det finns flera exempel på välformulerade meningar, som i avslutningens ”Sagorna ger oss dessutom ett nytt perspektiv på livet och låter oss kliva in genom en dörr till en fantasivärld som många gånger kan få fungera som en flykt från vardagen eller som inspirationskälla”, men det finns också misstag som gör att språket inte når den högsta kravnivån. Texten är ibland pratig med onödiga småord som ”så”, ”egentligen” och ”faktiskt”, det finns flera störande upprepningar (”kommit ut”, ”fortsätter med”) och felaktiga konstruktioner, inte minst när eleven skapar konstruktioner med ”att”. Det finns också flera exempel på skrivfel, som förvisso är bagatellartade men ändå borde putsats bort. Ordval som ”triggar”, ”kommit ut” och ”ganska omgjorda” når inte upp till kravet på precision.

Stilen är i stort anpassad till den vetenskapliga texttypens krav men det finns invändningar som gör att den inte når den högsta nivåns krav och en del av de språkliga felen har även inverkan på stilen. I avslutningen är det uppenbart att eleven genomgående anlägger en intim ton med hänvisningar till ”vi” och ”oss”, men redan från början har eleven använt sig av ett förtroligt tonfall och använder i alltför hög grad formuleringar som ”vi människor” och ”många av oss”.

Bedömning Språk och stil: C. Språket är klart, men olika typer av fel gör att det inte kan bedömas vara välformulerat. Stilen är anpassad till den vetenskapliga texttypen men den intima tonen drar ner helhetsintrycket.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Tack vare de utförliga referaten och den fylliga slutsatsdelen är detta ett pm som väl kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna, även om språk och stil inte är väl anpassade till kommunikationssituationen. Lösningen ges delprovsbetyget B.

Innehåll och källhantering	A
Disposition och sammanhang	C–A
Språk och stil	C
Delprovsbetyg	B

Elevlösning 3:2 svenska – delprovsbetyg C

Gamla sagor i en ny tid

Rödluvan och vargen, *Tusen och en natt* och *Snövit* är exempel på gamla sagor som ständigt kommer i nya versioner. Även andra berättelser har återberättats på olika sätt i hundratals år, och fortsätter än i dag att intressera människor. Varför är gamla sagor fortfarande populära i dag?

Bruno Bettelheim skriver i sin bok *Sagens förtrollade värld* (1979) att: ”För att en berättelse skall lyckas hålla barnens uppmärksamhet vid liv måste den roa och väcka nyfikenhet. Men för att berika livet måste den kunna egga deras fantasi, /.../ ge fullt erkännande åt deras svårigheter och på samma gång ge en vink om lösningar på problem som de är ansatta av”. Detta kan vara en av anledningarna till att gamla folksagor fortfarande, trots sin ålder, lever kvar i vårt samhälle än i dag; de fungerar otroligt bra när det kommer till att hjälpa oss i vår utveckling, speciellt som barn vilket Bettelheim nämner. Catherine Hardwicke lyfter i Robert Börjessons artikel *En Rödluvan för vår tid* (DN 2011-04-19) dock fram att sagor, där hon använder *Rödluvan* som exempel, har något att ge till alla åldrar, inte bara barn. Hardwicke nämner även, precis som Bettelheim, att sagor stärker förtroendet och hjälper till att möta strider i livet.

Hardwicke påstår också att det kan finnas en annan orsak till sagornas popularitet, som visserligen även detta har med Bettelheims spår att göra; att Hollywoods filmbolag nu har förstått vad sagor har med folks känslor att göra, och därför tar tillfället i akt att tjäna pengar på det. Hanna Fahl är i sin artikel *Sagolika klassiker hittar nya roller i populärkulturen* (DN 2011-12-02) inne på samma spår som Hardwicke då hon menar att sagor har filmatiserats ofantligt många gånger förr, men att de nu har gjorts om till en mer vuxen och därmed också bredare publik. Författaren Nene Ormes säger i Fahls artikel att det inte alls är konstigt att filmskapare använder sig av sagor i sitt berättande i dag då det finns så otroligt mycket att hämta där.

Ytterliggare en anledning till sagornas långa livslängd säger Anna Arnman, film- och konstvetare, i Fahls artikel, är att vi i orostider som dessa söker oss till trygghet, vilket vi hittar i sagor, då vår värld runtomkring känns allt annat än just trygg. Detta finner vi dock inte bara i vanliga sagoböcker, utan desto mer i moderna filmatiserade versioner som satts in i vår egen verklighet och vardag. Arnman menar att exempelvis succéfilmen *Twilight* egentligen handlar ganska lite om just vampyrer, men att den skildrar vår värld med en överklig twist. Detta kan ledas tillbaka till vad Bettelheim menade med att sagan ska knyta an till det egna livet, i detta fall vår verklighet vi lever i.

Jag hittar flera anledningar till varför sagor är populära i dag; dels anser jag att media har en stor betydelse och att det enorma uppsvinget av just sagor just nu har till stor del att göra med de gigantiska filmbolagsjättarna som Hollywood etc. Dock förklarar inte det sagornas kvarlevande tills i dag då Hollywood definitivt inte har funnits under hela människans livstid; jag är snarare inne på samma spår som Bettelheim då jag anser att sagornas pedagogik och psykologi kan ha varit människan till stor hjälp under många år och därför spridits vidare i generationer. Jag tror också att sagorna hela tiden uppdaterades mellan generationerna för att passa in i det samhälle som rådde och sakta men säkert moderniserades så att vi i dag kan se gamla sagor i en ny tid.

Bedömningskommentar elevlösning 3:2

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen.

Typiskt för beskrivningen är ett tydligt fokus på frågeställningen samt en god förmåga att särskilja de många olika rösterna som uttalar sig i källorna. I andra stycket tas Bettelheims psykologiska perspektiv upp som en delförklaring och eleven understödjer detta med lämpligt stoff från Börjessons artikel där regissören Catherine Hardwicke yttrar sig. Från detta är steget inte långt till Hardwicks tankar om mediernas roll och även här stöds en inledande åsikt med hjälp av en röst från en annan källa. Slutligen behandlas trygghetsperspektivet med hjälp av Fahls text, innan stycket elegant avslutas med en återkoppling till Bettelheim. Eleven missar visserligen att Nene Ormes har en invändning mot det förda resonemanget men beskrivningen är skickligt genomförd och att delförklaringar ges i vart och ett av de tre styckena håller frågeställningen aktuell för läsaren.

Slutsatsdelen är något kort men eleven har redan presenterat en rad slutsatser och behöver egentligen bara knyta ihop säcken i det avslutande stycket. Emellertid får avsnittet en annorlunda innehållslig prägel med en personligt hållen utläggning utifrån resonemang som saknar tydligt stöd i referaten. Vidare är iakttagelsen om Hollywoods betydelse ett cirkelresonemang eftersom de moderna filmatiseringarna är själva utgångspunkten för frågeställningen och inte en förklaring till den. Sammantaget blir slutsatsdelen något mindre användbar för de tänkta kurskamraterna.

Texten är objektivt saklig och eleven förhåller sig neutral till källorna. Citat- och referatteknikens styrka är att eleven inte bara anger källorna fullständigt utan även lyckas väl med att skilja ut personerna som finns i dem. Att två av de medverkande presenteras för läsaren visar på god anpassning till mottagaren men det är synd att regissören Hardwicke inte får samma behandling. Det finns andra svagheter också, som när Bettelheim citeras. Här hade ett referat varit bättre än ett så långt citat. I samma stycke blir det dessutom något missvisande att det inte skrivs ut att Hardwicke själv hänvisar till Bettelheim, och i stycke fyra är eleven lite för textnära i återgivandet av Anna Arnmans åsikter.

Bedömning Innehåll och källhantering: C. Texten innehåller en skicklig beskrivning med gott fokus på frågeställningen medan slutsatserna inte fungerar lika väl. Citat- och referattekniken har några missar men fungerar i huvudsak väl.

Disposition och sammanhang

Texten har en genomtänkt organisation av stoffet där Bettelheims tankar bildar en fond som sedan ger djup åt referaten av de andra källorna. Eleven bygger upp sin struktur utifrån tankeinhållet och kombinerar kompletterande källor i samma stycken i stället för att göra nytt stycke varje gång en ny källa förs in. Extra snyggt blir det när Bettelheim återkommer i stycke fyra vilket bildar en cirkelkomposition. Den givna presentationen av frågeställningen utgör en fungerande inledning, och avslutningens anspelning på uppgiftens rubrik är en effektiv och välfunnen slutpunkt. Balansen mellan textens olika delar är god.

Styckeindelningen med blankrader är konsekvent och korrekt genomförd och de olika delarna hålls ihop väl med hjälp av fraser som "Hardwicke påstår också" och "Ytterliggare en anledning". Inom styckena fungerar textbindningen lika gott med enkla sammanhangssignaler som "även" och "därför" men också längre formuleringar: "Hanna Fahl är /.../ inne på samma spår".

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. Textens väl genomtänkta organisation av stoffet och dess goda textbindning gör den såväl väldisponerad som sammanhängande.

Språk och stil

Elevens språk är lättfattligt och läsaren har inga problem att tillgodogöra sig innehållet. Enkelheten till trots är flera meningar avancerade med inskott och underordning, och det finns flera fina formuleringar där eleven tar ut svängarna utan att för den skull avvika mer än marginellt från den vetenskapliga stilen. Ibland blir det dock mindre lyckat, som det felaktiga användandet av semikolon eller det upprepade användandet av ”otrolig” och ”spår”. Man kan också nämna anglicismen ”när det kommer till” samt meningen ”Hardwicke nämner även, precis som Bettelheim, att sagor stärker förtroendet och hjälper till att möta strider i livet”. Språket är därmed varken välformulerat eller precist.

Stilen är anpassad genom en saklig ton, ett passande ordval (”sagornas popularitet”, ”filmatiserade versioner”) och ett i huvudsak formellt språk. Även vad gäller stilen finns dock vissa avvikelser från den vetenskapliga texttypen. I avslutningen har eleven anlagt ett jag-perspektiv som kan upplevas som mindre passande i en opersonlig text. Det är dock inte alls ovanligt att använda ”jag” i vetenskaplig text och det är ärligt av eleven att redovisa vems slutsatser det är, men det blir några ”jag” för många. I huvudtexten finns också ord som kunde bytts ut, till exempel ”folks”, men dessa är undantag.

Bedömning Språk och stil: C. Språket är klart och bär upp elevens resonemang men kan inte ses som välformulerat. Stilen är anpassad till den vetenskapliga texttypen, trots att den ändrar karaktär något i sista stycket.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Texten har några mindre brister men är tack vare sin goda beskrivning, genomtänkta struktur och lättillgängliga språk ett pm som kan fylla syftet att informera och intressera kurskamraterna. Lösningen ges delprovsbetyget C.

Innehåll och källhantering	C
Disposition och sammanhang	C–A
Språk och stil	C
Delprovsbetyg	C

Elevlösning 3:3 svenska – delprovsbetyg E

Gamla sagor i en ny tid

Sagor och berättelser är texter vars innehåll har som regel att vara lite överkliga och oftast skrivna för barn. Sagor som Rödluvan och vargen, Hans och Greta och Snövit är sagor som har funnits i århundraden men fortfarande är populära. Vad är anledningen till att dessa historier fortfarande är populära? Nya producenter utgår ifrån en gammal saga och gör om den till en nutidsberättelse oftast riktad till en äldre åldersgrupp än den var riktad till tidigare.

Hanna Fahl skrev i Dagens nyheter 02.12.2011 om inledningen till den nya serien Grimm. Den lyder: ”Det var en gång en ung kvinna i röd luvtröja som gav sig ut på joggingtur med Ipod i hand och dyra sneakers på fötterna, när en morrande och fräsande, blixtsnabb vargliknande varelse kastade sig över henne”. Detta är nästan skrämmande likt Rödluvan från 1697. I samma artikel påstår Fahl att det inte är konstigt att dessa historier blir succéer världen över. Filmer innehållande fantasy och överkliga saker såsom Harry Potter, Twilight och The vampire diaries är för tillfället de filmerna som dominerar mest på biograferna och i tv-soffan.

I samma artikel från Dagens nyheter 02.12.2011 säger barnboks författaren Adam Gidwitz att vi har ett behov av att få in lite magi i vår trista magifria vardag. Anna Arnman, film- och konstvetare på Linnéuniversitetet delar liknande tankar med Gidwitz. ”Vi söker oss till trygghet och trygga mönster. I orostider vill vi ha det traditionella, och de syns även i annan vuxenfiktion som tv-serierna *Downtown Abbey* och *Lark Rise to Candleford*.” Hon påstår alltså att vi människor letar efter något slag av eskapism i vår vardag fylld med diverse katastrofer. Arnman påstår också att anledningen varför inte de mest klassiska historierna idag inte är populära är för att de nya versionerna av filmerna är mer tillskrivade och utspelar sig ofta i nutid. Detta är väldigt mycket mer tilltalande i dagens samhälle. Arnman anser också att de nya historierna är mycket mer folkliga, t.ex. i ”Once upon a time” jobbar snövit som en lågstadielärare istället för att vara landets vackraste kvinna.

Gamla berättelser gör inte bara om till nutid eller något mer spännande. Författaren Nene Ormes säger att för att en berättelse ska bli populär igen kan man lika gärna göra den mer passande för barn och inte för äldre. T.ex. så har bröderna Grimms gamla berättelser har blivit censurerats för att få bort all våld, allt blod och opassande beteenden.

I Karin Ahlborgs artikel i Aftonbladet från 05.03.2013 säger hon att kritikerna ansåg att böckerna var närmast oläsliga innan de skrevs om och blev mer passande för barn. Med tanke på att det nu för tiden finns väldigt många olika versioner av varje berättelse, t.ex. Rödluvan. I artikeln ”En rödluvan för vår tid” skriven av Robert Börjesson i *Dagens nyheter* 2011.04.19 säger Catherine Hardwicke att eftersom alla olika versioner av sagor är riktade till olika åldrar. Om barn läser ”Rödluvan” kommer de tolka boken som en ganska läskig bok. Men om någon äldre läser boken kommer de troligtvis märka en sexuell underton.

Enligt dessa artiklar är alltså den största anledningen till varför de nya versionerna är mer populära är för att de ofta utspelar sig i nutid och att vi då har det lättare att sätta oss in i huvudpersonens situation. Vi känner igen och älskar grunden i de nya berättelserna men vi är lite trötta på exakt hur sagorna slutar och likaså när och hur de utspelar sig. Vi letar också efter någonting som kan ta oss ifrån vår magifria, trista vardag fylld med ekonomiska kriser och miljökatastrofer. Vi behöver något som symboliserar trygghet och det är just därför dessa nya historier är så passande i dagens samhälle.

Som jag skrev tidigare har många sagor skrivits om anpassade till olika åldersgrupper. En saga skriven främst för barn kan göras om för att äldre ska läsa eller se den eller tvärtom att en rå berättelse skrivs om för att passa för barn. Alla dessa förändringar är alltså gjorda för att alla olika åldrar ska kunna njuta av deras verk.

Bedömningskommentar elevlösning 3:3

Innehåll och källhantering

Eleven presenterar inledningsvis frågeställningen med utgångspunkt i den givna presentationen.

Beskrivningen är tämligen bred och gjord utifrån tre källor där flera olika röster kommer till tals. Textens andra stycke är innehållsligt måhända tunt men etablerar på ett bra sätt utgångspunkten för frågeställningen. Det därpå följande stycket är mer matnyttigt och ger läsaren intressant information, även om referaten ibland är lite missvisande, som att eskapism är något människor letar efter ”i vår vardag fylld med diverse katastrofer”. Inte heller stämmer återgivningen av Anna

Arnmans tankar helt med källan och det saknas något tankeled när det sägs att Snövit gjorts om till lågstadielärare ”istället för att vara landets vackraste kvinna”. Det fjärde stycket tillför beskrivningen ett nytt perspektiv och breddar därmed beskrivningen, men tankarna som tillskrivs Nene Ormes har inte tydligt stöd i Fahls artikel. Det femte stycket innehåller två relevanta delar från Ahlborg och Börjesson men också här har beskrivningen brister, bland annat för att eleven blandar ihop att olika versioner riktar sig till olika målgrupper och att människor i olika åldrar kan läsa samma bok på olika sätt. Sammantaget har beskrivningen flera förtjänster i form av ett brett underlag och flera olika relevanta perspektiv men den är också ojämn på grund av vissa missuppfattningar av källorna. Dessa är dock inte värre än att beskrivningen kan bedömas som rimlig.

I slutsatsdelen rör sig eleven bort från frågeställningen och drar i stället slutsatser om varför de nya sagoversionerna är mer populära än de gamla, men läsaren kan utan större ansträngning sluta sig till vad svaret på den givna frågan är. Slutsatserna bygger tydligt på referaten, men påståendet att ”den största anledningen” till sagornas popularitet är att de utspelar sig i nutid har inget självklart stöd där. Det sista stycket tar upp de anpassningar som gjorts genom tiderna, något som å ena sidan behandlas tämligen mycket i referatdelen men å andra sidan inte har tydligt fokus på frågeställningen.

Texten utmärks av objektiv saklighet genom att eleven förhåller sig neutral till källorna. Källhänvisningarna fungerar bra och eleven hanterar även olika röster som kommer fram i källorna. Ahlborgs artikel saknar dock titel, det finns vissa textnära formuleringar och framför allt återges inte källornas innehåll rättvisande i flera fall. Sammantaget gör det att citat- och referattekniken bara till viss del är anpassad till den vetenskapliga texttypen.

Bedömning Innehåll och källhantering: E. Eleven tar upp relevant information och presenterar slutsatser men återger inte alltid källorna korrekt. Dessutom avviker eleven i slutsatsen något från den givna frågeställningen och innehållet är därför bara till viss del anpassat till situationen.

Disposition och sammanhang

Texten har en urskiljbar struktur. Styckeindelningen är korrekt markerad med blankrader och några stycken inleds med sammanhangssignaler som tydliggör strukturen och underlättar läsningen. Även inom styckena kan samma typ av bindning återfinnas, men det finns också flera exempel på ställen där textbindningen är svag eller helt saknas. Redan i inledningen blir kopplingen mellan meningarna oklar när eleven har lagt till extra meningar före och efter den givna presentationen från uppgiftsinstruktionen, dessutom med ett innehåll som passar bättre i beskrivningen respektive slutsatsdelen. Det femte stycket är ett annat exempel med sina två ofullständiga satser och en tämligen abrupt övergång från Ahlborg till Börjesson. Textbindningen fungerar i stort sett men är inte väl fungerande.

Även styckeindelningen och ordningen av stoffet har svagheter. Bitarna från Börjesson anknyter inte direkt till det som behandlas i samma stycke, det fjärde stycket borde sammanfogats med stycke fem och det hade varit mer naturligt att placera referatet av Ahlborg före Fahl eftersom Ahlborg behandlar hur gamla sagor förändrats i historien och Fahls artikel fokuserar på dagsläget. Även ordningen inom styckena har svagheter, till exempel då stycke två avslutas med bakgrundsinformation som borde presenterats tidigare.

Bedömning Disposition och sammanhang: E. Texten har en urskiljbar struktur och till största delen en fungerande textbindning men innehåller också flera inslag som stör läsningen.

Språk och stil

Den språkliga utformningen är enkel och funktionell, vilket ger ett sakligt intryck och gör att pm:et passar in i texttypen. Någon gång finns personligt färgade uttryck, som ”nästan skrämmande likt” och eleven använder sig särskilt mot slutet av ett inkluderande ”vi” som inte är helt passande. Överlag är dock stilen anpassad till texttypen.

Trots språkets enkla utformning gör eleven återkommande fel av olika slag, som ofullständiga satsar, syftningsfel och konstruktionsfel. Eleven skriver till exempel ”varför inte de mest klassiska historierna idag inte är populära”, ”anledningen till varför /.../ är för att” och ”har som regel att vara lite överkliga och oftast skrivna för barn”. Flera gånger blir innehållet oklart som ”Gamla berättelser gör inte bara om till nutid eller något mer spännande” eller ”I artikeln /.../ säger Catherine Hardwicke att eftersom alla olika versioner av sagor är riktade till olika åldrar”. Felen är däremot inte så allvarliga att eleven inte bedöms följa skriftspråkets normer.

Bedömning Språk och stil: E. Språket följer i huvudsak skriftspråkets normer men dess upprepade brister stör läsningen och gör tidvis innehållet oklart. Stilen är anpassad till den vetenskapliga texttypen.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Texten är ett pm som behandlar sagornas popularitet i dag men med såväl innehållsliga som språkliga oklarheter. Detta gör att den bara till viss del är anpassad till kommunikationssituationen. Lösningen ges delprovsbetyget E.

Innehåll och källhantering	E
Disposition och sammanhang	E
Språk och stil	E
Delprovsbetyg	E

Elevlösning 3:4 svenska som andraspråk – delprovsbetyg A

Gamla sagor i en ny tid

Rödluvan och vargen, Tusen och en natt och Snövit kommer ständigt i nya versioner. Även andra gamla sagor lever vidare och fortsätter att intressera människor. Varför är de gamla sagorna fortfarande populära i dag?

Folksagor är tidlösa läromedel. I sin bok ”Sagens förtrollade värld” (1979) skriver Bruno Bettelheim om hur viktiga de gamla folksagorna är för både vuxna och speciellt för barn. Han säger att ”de [gamla folksagorna] lär oss mer om människornas inre problem och sätten att komma tillrätta med dem [...] än någon annan typ av berättelse inom ramen för barnens fattningsförmåga” (1979). Enligt Bettelheim visar de barnen att livet har sina mörka sidor men också att om man väljer att bemöta sina problem ”kommer man att övervinna alla hinder och till slut stå som segrare.” Man får hjälp av sagorna oberoende av årtalet man befinner sig i.

Att sagor hjälper människan att stå med rak rygg under svåra omständigheter framkommer också i Robert Börjessons artikel ”En Rödluvan för vår tid” (*Dagens Nyheter*, 2011-04-19). Texten är baserad på ord av Catherine Hardwicke, en Hollywood-regissör, som påpekar att ”eftersom sagor har olika betydelser för olika åldrar kommer människor alltid vara intresserade av dem.” Han ger exempel på Rödluvan – som barn uppfattar man sagan som en historia

om rädsla, men som vuxen förstår man att det också finns en ”sexuell underton” till sagan. Människor i varje ålder kan hitta något i sagorna som de känner en relation till.

En annan anledning till varför människan letar efter sagornas magi och fantasi i dagens moderna filmer med övernaturliga och sagolika twist diskuteras i Hanna Fahls artikel ”Sagolika klasser hittar nya roller i populärkulturen” (*DN*, 2011-12-02). I texten framlyses Adam Gidwitz’ och Anna Arnmans ställning till orsaken – de tycker att människan söker efter trygghet och magi i orostider. Enligt Arnman hjälper sagorna tillämpade till en vardag människan att fantisera om hur det skulle vara att slippa den gråa verkligheten.

Däremot tycker inte Nene Ormes, en svensk författare, att oro eller otrygghet i samhället har lett till att sagorna är så populära också i nutiden. ”Sagor har alltid funnits, och jag är inte särskilt förvånad över att Hollywood har upptäckt det igen” (*DN*, 2011-12-02).

Att sagor har alltid varit aktuella tror också Hardwicke. ”[Sagorna] hela tiden uppdateras för att överensstämma med sin tid och dess moral” hävdar hon (*DN*, 2011-04-19). Detta gjorde enligt Sigrid Kahles artikel ”Historien om tusen och en natt” (I: *Gåvor från Österland*, 2001) redan Antoine Galland, den franske orientalisterna i början av 1700-talet, när han översatte de arabiska sagorna till franska. Samma gjordes enligt Karin Ahlborgs artikel ”Bröderna Grimms sagor” (*Aftonbladet*, 2013-03-05) genom tiderna med bröderna Grimms sagor.

Avslutningsvis kan man säga att det finns flera anledningar till varför de gamla sagorna är fortfarande så populära. För det första har de en tidlös roll som läromedel – de hjälper oss att bemöta våra inre problem. För det andra är de intressanta för alla åldrar eftersom man under sin uppväxt kan ständigt upptäcka nya dolda eller oförställda betydelser. För det tredje är det möjligt att vi letar efter magi för att komma ifrån vårt otrygga och gråa verkliga liv. Sagorna har alltid funnits och genom tiderna formats för att bemöta människornas behov. Det är därför som de är tidlösa.

Ahlborg, Karin (2013). Bröderna Grimms sagor. Barnvänliga – efter stor sexrensning. *Aftonbladet* 130305.

Bettelheim, Bruno (1979). *Sagens förtrollade värld*.

Börjesson, Robert (2011). En Rödluvan för vår tid. *Dagens Nyheter* 110419.

Fahl, Hanna (2011). Sagolika klassiker hittar nya roller i populärkulturen. *Dagens Nyheter* 111202.

Kahle, Sigrid (2001). Historien om Tusen och en natt. I: *Gåvor från Österland*.

Bedömningskommentar elevlösning 3:4

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen.

Beskrivningen utnyttjar i olika utsträckning fem olika källor, vilket resulterar i en utförlig bild av ämnet. Från Bettelheim och Börjesson hämtas idéerna om sagornas tidlösa karaktär och förmåga att tala till både barn och vuxna medan Fahl bidrar med fantasins roll för sagornas popularitet. Eleven uppmärksammar också att Ormes har en annan uppfattning än de andra intervjupersonerna i artikeln och följer upp hennes tankar om anpassning med hjälp av Kahle och Ahlborg, vilket tyder på god förståelse av viktiga detaljer i källmaterialet. Beskrivningen har

tydligt fokus på frågeställningen genom att irrelevanta delar i källmaterialet sorteras bort men också genom att eleven då och då anknyter till frågeställningen med formuleringar som ”En annan anledning till varför människan letar efter sagornas magi” eller ”har lett till att sagorna är så populära också i nutiden”.

Utifrån beskrivningen räknar eleven upp flera olika anledningar till att de gamla sagorna är populära i dag, och vidare bidrar garderingarna ”kan man säga” och ”är det möjligt” till att nyansera slutsatsen. Resonemanget är tämligen kort men utvecklat med vidhängande förklaringar, och då kopplingen till den utförliga beskrivningsdelen är tydlig minskar behovet av en lång slutsatsdel.

Texten utmärks av objektiv saklighet genom att eleven förhåller sig neutral till källorna. Citat- och referattekniken fungerar väl med fullständiga hänvisningar, referatmarkörer och korrekt markerade citat. Det stör lite att datumet på artiklarna upprepas varje gång källan återkommer, men det är inget som påverkar bedömningen. Den separata källförteckningen är typisk för texttypen och en god service för läsaren men egentligen onödig då hänvisningarna i löptexten är kompletta.

Bedömning Innehåll och källhantering: A. Den utförliga beskrivningen och de nyanserade slutsatserna gör innehållet anpassat till situationen och den vetenskapliga texttypen. Källhanteringen är väl fungerande.

Disposition och sammanhang

Texten har en lämplig organisation och är lätt att följa. Bettelheim är en bra utgångspunkt för ämnet och då Börjessons artikel anknyter till honom blir den en naturlig fortsättning. Som framkommit ovan är övergången från Fahl till Ahlberg också innehållsligt motiverad. Styckeindelningen är konsekvent och korrekt markerad med indrag. Förutom att stycke fem och sex gott kunde fogats samman är indelningen i olika stycken rimlig och det råder balans mellan olika delar. Den givna presentationen av frågeställningen fungerar som inledning; avslutningen markeras tydligt och fyller sin funktion.

En väl fungerande textbindning bidrar också till att sammanhangen framträder klart, både mellan avsnitten och inom dem. Nya stycken inleds konsekvent med en formulering som leder läsaren in i texten. Det femte stycket inleds till exempel med ”Däremot” för att markera en ny tanke och detta följs upp med att ”också Hardwicke” tror detta och att ”Samma gjordes” enligt Ahlberg. I avslutningen listas slutsatserna effektivt med ”För det första”, ”För det andra” och så vidare och hela avsnittet aviseras tydligt med ett inledande ”Avslutningsvis”.

Bedömning Disposition och sammanhang: C–A. En medveten organisation av stoffet och väl fungerande textbindning gör texten väldisponerad och sammanhängande.

Språk och stil

Texten utmärks av ett klart och korrekt språk där ordförrådet och den grammatiska behärsningen inte begränsar kommunikationen, även om smärre språkliga fel kan hittas. De välformulerade partierna är många och eleven kan tämligen ledigt foga in hänvisningar och citat i meningarna utan att det ställer till problem. Ett exempel är meningen ”Detta gjorde enligt Sigrid Kahles artikel ’Historien om tusen och en natt’ (I: Gåvor från Österland, 2001) redan Antoine Galland, den franske orientalisterna i början av 1700-talet, när han översatte de arabiska sagorna till franska”. Fundamenten är varierade och ibland märkbart långa. I något fall gör det texten lite tungläst men med tanke på texttypen är också ett komplext

språk förväntat. Ibland uppstår ordföljdsfel men med tanke på textens komplexitet är dessa misstag få till antalet och inget som står i vägen för innehållet. Det samma kan sägas om ordvalet som förvisso har enskilda brister ("ställning till orsaken", "framlyses") men som till allra största del är precist och passande, till exempel "relation", "bemöta" och "behov".

Den stilistiska nivån är anpassad till texttypens krav och skribenten håller sig i bakgrunden genom ett opersonligt språk och genom att låta ämnet och källorna utgöra textens subjekt. "Att sagor hjälper människan att stå med rak rygg" är en formulering som ur det perspektivet sticker ut lite och någon gång används "vi" i stället för "människor", men dessa invändningar är i sammanhanget marginella och påverkar inte den sammantagna bedömningen.

Bedömning Språk och stil: A. Det välformulerade och huvudsakligen korrekta språket begränsar inte kommunikationen, och stilen är anpassad till den vetenskapliga texttypen. Språket är därmed anpassat till kommunikationssituationen.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Texten är ett utförligt, väldisponerat och välformulerat pm om frågeställningen som fyller syftet att informera och intressera kurskamraterna. Lösningen ges delprovsbetyget A.

Innehåll och källhantering	A
Disposition och sammanhang	C-A
Språk och stil	A
Delprovsbetyg	A

Elevlösning 3:5 svenska som andraspråk – delprovsbetyg E

Gamla sagor i en ny tid

Rödluan och vargen, Tusen och en natt och Snövit är några exempel på gamla sagor som ständigt kommer om och om, men i nyare versioner. Även andra berättelser har återberättats på olika sätt i många år, och än idag är människor fortfarande intresserade av dem. Hur kan det komma sig att väldigt gamla sagor fortfarande är populära idag?

Gamla sagor så som Snövit eller Rödluan och vargen är väldigt intressanta än idag och många läser eller kollar på liknande sagor och filmer om och om igen. Filmproducenter försöker alltid att skapa nya versioner av samma saga för att fånga uppmärksamhet. Vissa regissörer gör om vissa sagor från barnsagor till vuxensagor och allt det gör att sagorna lever vidare. Som man kan läsa i artikeln En Rödluan för vår tid (19.4.2011) så har Robert Börjesson skrivit "Rödluan finns i många versioner, från Charles Perraults "Le petit chaperon rouge" till Angela Carters feministiska "The company of wolves". Hardwicke ville att hennes "Rödluan" skulle vara en klassisk "whodunnit"-deckare, men också präglad av dagens terroristskräck. Detta tyder på att man försöker anpassa sagorna till den tiden vi lever i så dom blir intressanta att läsa eller se.

Vissa filmer som handlar om sagor är anpassade till en viss målgrupp det kan vara barn och det kan vara vuxna. För barn betyder dessa sagor väldigt mycket. Vissa barn ser sig själva i sagorna och vissa barn lever in i fantasin när dom läser böcker eller kollar på filmerna. Bruno Bettelheim har skrivit i sin bok Sagans förtrollade värld (1979) "För att en berättelse skall lyckas hålla barnens uppmärksamhet vid liv måste den roa och väcka nyfikenhet [...] I alla dessa och många andra hänseenden finns det i hela barnlitteraturen - på få undantag - ingenting så berikande och övertygande för både barn och vuxna som dom

gamla folksagorna. Detta tyder på att gamla folksagor alltid kommer att ha ett speciellt värde hos människor eftersom man har levt upp med dom och att få se eller läsa dom i nyare versioner gör dom bara mer intressanta. I Hanna Fahls artikel Sagorlika klassiker hittar nya roller i populärkulturen, Dagens nyheter(2011-12-02) så har Fahl skrivit "Det var en gång en ung kvinna i röd luvtröja som gav sig ut på en joggingtur med Ipod i hand och dyra Sneakers på fötterna, när en morrande och fräsande, blixtsnabb vargliknande varelse kastade sig över henne. Så börjar tv-serien Grimm". Det är ett exempel på hur man kan göra om vissa folk sagor så att de passar vår tid.

Nästan alla länder har sina "egna" folksagor och det är något som gör att vissa intresseras av dom mer när man vet att något kommer från ett annat kultur så som Alibaba.

Alltså är det som håller gamla folksagor vid liv är att dom är älskade av folk mer än nya sagor och speciellt folk som har levt upp med dessa sagor från barndommen då blir det lite extra svårt att släppa dom. Föräldrar som har levt upp med dessa sagor försöker att föra det vidare till sina barn eftersom dom tycker att dom är väldigt spännande och det är en av dom viktigaste faktorerna till att gamla sagor finns än idag. Dessutom finns det filmproducenter som försöker hela tiden att göra om dessa sagor så att dom passar vår tid och vissa lägger till och tar bort saker och ting från sagorna så att dom kan få dom att se lite annorlunda ut än vad dom egentligen gör.

Gamla folksagor lär leva vidare i många år till men en sak vet man inte och det är om framtidens generationer kommer att hålla fast vid dom så som våra generationer har gjort.

Bedömningskommentar elevlösning 3:5

Innehåll och källhantering

Eleven har följt rekommendationen att använda den givna presentationen av frågeställningen, med bara några små språkliga förändringar.

Beskrivningen baseras på tre relevanta källor. Fokus i referaten ligger i tillräcklig grad på frågeställningen, även om det inte uttryckligen diskuteras varför sagorna är populära just i dag. Denna förskjutning i fokus leder också till ett något ensidigt innehåll då mycket rör sagornas historiska anpassning till sin tid och inte anknyter specifikt till situationen i dag. Fahls artikel borde till exempel ha utnyttjats betydligt mer i stället för att bara få bidra med ytterligare en uppdaterad saga. En annan brist är att påpekanden emellanåt saknar kontext och blir svåra att ta till sig för en läsare utan tillgång till källorna. Två sådana exempel finns i referatet av Börjesson där det inte framgår vem Hardwicke är eller att terroristmotivet anknyter till Bettelheims tankar om sagan som ett medel för att konfrontera sin rädsla. Beskrivningen blir inte mer än översiktlig.

Slutsatserna säger att de gamla sagorna "är älskade av folk mer än nya sagor", att föräldrar för sagorna vidare till sina barn samt att filmproducenter anpassar dem för att de ska passa sin tid. Detta svarar till viss del på frågeställningen men framför allt det första påståendet har svagt stöd i referaten. Inne i beskrivningsdelen finns också kommentarer som kan läsas som slutsatser, som att människor är mer intresserade av sagor från andra kulturer, men även det påståendet saknar källstöd och tydlig koppling till frågeställningen.

Texten utmärks av objektiv saklighet genom att eleven förhåller sig neutral till källorna. Citat- och referattekniken är till viss del fungerande med korrekta citat och fullständiga hänvisningar, även om publikationsställe för Börjesson saknas. Där tekniken brister handlar det om att eleven missar att markera var citaten slutar, att någon formulering är lånad och att det saknas referatmarkörer. Det senare leder till en viss oklarhet kring vad som kommer från källorna och vad som är elevens eget bidrag, till exempel de tre första meningarna i stycke två eller kommentarerna som följer på referaten.

Bedömning Innehåll och källhantering: E. Beskrivningen är översiktlig och slutsatserna bygger bara till viss del på referaten. Källhanteringen är till viss del anpassad till den vetenskapliga texttypen.

Disposition och sammanhang

Texten är indelad i tre storstycken som markeras med blankrad men i huvudtexten borde eleven markerat de tre småstyckena med indrag i stället för att enbart börja på ny rad. Styckeindelningen är som helhet rimlig, fastän beskrivningens sista mening hänger i luften och referatet av Fahls artikel borde fått ett eget stycke. Den givna presentationen av frågeställningen fungerar som inledning och det sista storstyckets ”Alltså” markerar avslutningen vars sista framåtpekande mening leder läsaren ut ur texten.

Texten är sammanhängande med grundläggande textbindning men det finns brister som stör läsningen. Ofta introduceras innehållsdelar utan lämplig textbindning, till exempel citaten från Börjesson och Fahl samt den isolerade kommentaren sist i beskrivningen. Vidare är organisationen av stoffet inte självklar med Bettelheims text inlagd mellan Börjessons och Fahls, vilket gör att sagans olika kopplingar till film placeras långt ifrån varandra samtidigt som det psykologiska perspektivet inte får den bakgrundsfunktion som vore mest naturlig. Att lägga in slutsatser i beskrivningsdelen kan fungera i vissa fall, men i den här elevlösningen saknas klargörande formuleringar och dispositionen blir oklar.

Bedömning Disposition och sammanhang: E. Texten har en urskiljbar disposition och är sammanhängande men inte väldisponerad, detta på grund av brister i textbindning, organisation och styckeindelning.

Språk och stil

Kommunikationen begränsas inte mer än i något enstaka fall, men genom hela texten görs upprepade mindre fel, som särskrivning, stavfel och även några allvarligare ordvals- och meningsbyggnadsfel. Formerna och konstruktionerna är dock i regel korrekta och ordföljden likaså, även om det går att hitta undantag, som ”ett annat kultur”, ”levt upp” och avslutningens krångliga mening ”Alltså är det som håller gamla folksagor vid liv är att dom är älskade av folk mer än nya sagor och speciellt folk som har levt upp med dessa sagor från barndommen då blir det lite extra svårt att släppa dom”. Sammantaget gör de återkommande felen att fokus flyttas från innehållet även om varje misstag för sig inte påverkar förståelsen i någon högre grad.

Läsaren märker tidigt att stilen inte är helt anpassad till den vetenskapliga texttypen. Eleven använder den mer vardagliga formen ”dom” och använder uttryck som ”kollar på” och ”om och om igen”. Den språkliga precisionen i ordval och uttryck är också svag, som ”väldigt intressanta”, ”älskade av folk”, ”lite extra svårt” och det flitiga användandet av ”vissa”.

Bedömning Språk och stil: E. Ordförrådet och den grammatiska behärsknin-
gen begränsar endast i undantagsfall kommunikationen. Läsningen störs dock av
återkommande fel och språket är därmed bara till viss del anpassat till texttypen.
Stilen är ofta vardaglig och bara till viss del anpassad.

Helhetsbedömning och delprovsbetyg

Texten har svagheter i samtliga aspekter men är också till viss del anpassad till syf-
te, mottagare och kommunikationssituation. Lösningen ges delprovsbetyget E.

Innehåll och källhantering	E
Disposition och sammanhang	E
Språk och stil	E
Delprovsbetyg	E